

Beter speelgoed voor varkens in EU

De Europese Commissie wil dat varkens afleidingsmateriaal krijgen dat écht bijdraagt aan het dierenwelzijn. Deugdelijk speelgoed is een van de vereisten om te kunnen stoppen met het couperen van de biggenstaartjes.

GEESJE ROTGERS

Europa wil af van het preventief couperen van staarten bij varkens, maar hoe voorkom je welzijnsproblemen door staartbijten? Een deeloplossing ligt in het verbeteren van het afleidingsmateriaal voor de verschillende categorieën dieren.

Afleidingsmateriaal verplicht

Sinds 2003 moeten varkens permanent kunnen beschikken over afleidingsmateriaal om het welzijn van de dieren te verbeteren (Richtlijn 2001/93/EG). De wijze waarop hier in de praktijk mee wordt omgegaan is zeer divers en de EU-landen worstelen met de handhaving omdat zij niet weten welke materialen wel en niet bijdragen aan het dierenwelzijn. Daarom heeft de Europese Commissie haar autoriteit EFSA (*European Food Safety Authority*) gevraagd wetenschappelijk te onderzoeken waaraan het afleidingsmateriaal moet voldoen. Volgens de EFSA is het afleidingsmateriaal pas goed als de varkens zich hier-

op richten in plaats van op hun hokgenoten. Voor zeugen vlak voor het werpen zou het materiaal tevens geschikt moeten zijn voor de uitoefening van het nestbouwgedrag. In Nederland blijkt het aanbieden van een jutezak goed te voldoen.

Varken verkiest ander speelgoed dan de mens

Verbeteren afleidingsmateriaal

Gebrek aan voor varkens interessant afleidingsmateriaal is een van de grootste risicofactoren voor verveling en staartbijten. Vanuit menselijk gezichtspunt zijn sommige afleidingsmaterialen, zoals een ketting, een bal of een stuk hout misschien interessant, maar een varken kijkt er toch anders tegenaan. Hoe precies, dat was tot nu toe onbekend. De EFSA heeft op basis van vele onderzoeken in verschillende Europese lidstaten bestudeerd welke afleidingsmaterialen werkelijk bijdragen aan een vermindering van huid- en staartbeschadigingen. Uit deze uitgebreide studie bleek dat varkens

behoefte hebben aan materialen die zij kunnen manipuleren, vervormen en stukbijten. Ook houden varkens ervan dat het materiaal op meerdere manieren te gebruiken is, zoals materiaal dat verplaatst kan worden door het hok en tevens gegeten kan worden. Zo is een bos (vers) hout heel interessant voor het varken, een (groot) stuk hard hout minder, zeker als dit blok ook nog is vastgemaakt in het hok. Afleidingsmateriaal als stro, hooi en gras voldoen goed aan de wensen van het varken en het ophangen van touw voldoet ook mits het touw gemaakt is van natuurlijke materialen als vlas, hennep of katoen zodat het tevens gegeten kan worden.

Wat niet interessant is voor varkens zijn strouwen met dichte mazen en strokokers die nauw zijn afgesteld of hoog zijn opgehangen. Een varken wil namelijk graag met zijn neus naar de grond. Stro heeft een grote aantrekkingskracht op het varken, maar als het op een bijna onbereikbare plaats hangt heeft het weinig waarde. De eisen waaraan aantrekkelijk afleidingsmateriaal voldoet, staan in het kader (*pag. 18*).

Ervaringen mét staarten

In veel grote varkenslanden als Nederland, Spanje en Duitsland worden de staartjes routinematig gecoupeerd. Toch is er ook een aantal landen waar dat niet gebeurt. In Denemarken mogen de staartjes bijvoorbeeld niet meer dan voor de helft gecoupeerd worden. De Finnen en Zweden

Mooi plaatje, maar ongeschikt speelgoed. De opgehangen ketting is misschien wel het meest aangeboden speelgoed. Aangezien de ketting niet voldoet aan de wensen van het varken, zullen de dieren hun interesse hierin snel verliezen met een verhoogd risico op staartbijten als gevolg.

FOTO: MARCEL BEKKEN

couperen helemaal niet en een opvallende uitkomst van het EFSA-onderzoek is dat de varkens hier niet vaker staartbijtbeschadigingen lijken te hebben dan in Nederland en Spanje. De houderijssystemen zijn echter wel heel verschillend. Zo gebruiken de Finnen en Zweden meer dichte vloeren, vaker stro en vaker voertroggen met vooral brijvoer (en minder vaak droogvoerbakken). De varkens zijn er gemiddeld schoner en hebben minder huidbeschadigingen. De EFSA wil niet direct conclusies verbinden aan de kwaliteit van de houderij in beide landen. Daarvoor is nader onderzoek vereist.

Risico's op staartbijten

De EFSA-werkgroep bracht ook in kaart welke factoren een verhoogd risico geven op (een toename van) bijterij in het koppel. Deze zijn:

1. Staartbijten in de groep (toename letsels, staart wordt naar beneden gehouden, grotere rusteloosheid).
2. Het afleidingsmateriaal wordt niet erg aantrekkelijk gevonden. Varkens hebben er weinig interesse in, er zitten nauwe-

Kenmerken waaraan afleidingsmaterialen voor varkens moeten voldoen

1. Het materiaal is veilig en vrij van schadelijke stoffen.
2. Het materiaal is vervormbaar, beweegbaar en gemakkelijk te manipuleren door het varken.
3. Het varken kan met het materiaal meerdere kanten op (kauwen, vervormen, bewegen door de ruimte, de structuur veranderen).
4. Voergerelateerde eigenschappen (geurig, smakelijke aroma, voedzaam).
5. Afleidingsmateriaal wordt geregeld ververst zodat het varken belangstelling houdt.
6. Het varken kan er gemakkelijk met de bek bij (het varken hapt veel liever naar de grond dan in de lucht)
7. Het materiaal is hygiënisch (niet bevuild met uitwerpselen).

lijks bijtsporen in het materiaal, maar daarentegen zit er wel stof op.

3. De diergezondheid laat te wensen over en er zijn te veel pathogenen op het bedrijf, de dieren zijn in een mindere conditie, de uniformiteit van het koppel laat te wensen over, dieren vreten minder en zitten in elkaar gedoken.
4. De genetica van het dier heeft ook invloed. Er is in het algemeen meer bijterij in koppels met meer beveleesde dieren ofwel dieren met minder spek.
5. Er zijn rangordegevechten binnen de groep. Dit kan komen door overbezetting, te weinig vreetplaatsen of een verkeerde samenstelling van de groep.
6. Omgevingsfactoren spelen ook een rol: denk aan tocht, te warm, te koud, te veel variatie in temperatuur, veel schadelijke gassen (CO₂, NH₃).
7. Ten slotte speelt de voeding een rol: gebrek aan zout, gebrek aan aminozuren of gebrek aan energie geven een verhoogd risico op staartbijtgedrag. \$

Natuurlijke materialen als hooi, stro en gras worden erg aantrekkelijk gevonden door varkens. Voorwaarde is wel dat de dieren er goed bij kunnen. Dat laatste blijkt hier iets minder het geval.

FOTO: GEESJE ROTGERS

